

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

DIPLOMAȚIA PUBLICĂ ȘI MINORITĂȚILE ETNICE ȘI NAȚIONALE

CUPRINS

- ASPECTE TEORETICE PRIVIND DEFINIREA TERMENULUI DE MINORITATE ETNICĂ ȘI NAȚIONALĂ
- MINORITĂȚILE NAȚIONALE ȘI ETNICE ÎN RELAȚIILE INTERNAȚIONALE – ANALIZĂ TEORETICĂ ȘI CONCEPTUALĂ
- ASPECTE DE DIPLOMAȚIE PUBLICĂ PE PROBLEMATICA MINORITĂȚILOR ÎN CADRUL ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE (ONU, UE, NATO, OSCE)
- PREVENIREA CONFLICTELOR ȘI DREPTURILE MINORITĂȚILOR
- MANAGEMENTUL CONFLICTELOR INTERETNICE ȘI DIPLOMAȚIA PUBLICĂ

- STUDII DE CAZ PRIVIND MINORITĂȚILE ETNICE IMPLICATE ÎN CONFLICTELE INTERNAȚIONALE (BOSNIA-HERȚEGOVINA, KOSOVO, TRANSNISTRIA, CECENIA)
- STUDIU DE CAZ: MINORITĂȚILE ETNICE DIN ROMÂNIA ȘI ASPECTE DE DIPLOMAȚIE PUBLICĂ?

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

UNITATEA DE CURS I

ASPECTE TEORETICE PRIVIND DEFINIREA TERMENULUI DE MINORITATE ETNICĂ ȘI NAȚIONALĂ

Cuvinte cheie: minoritate etnica, minoritate națională

Scopul și tematica generală a cursului

În orice stat din sistemul internațional omogenitatea demografică este mai mult sau mai puțin atinsă. În orice context indivizii dintr-o comunitate vor fi identificați după orientarea religioasă, proveniența etnică, rasă, culoare, identitate culturală și lista poate continua. Astfel, iau naștere minorități care conviețuiesc cu majoritatea și în unele ipostaze se află în raporturi conflictuale.

Din punct de vedere etimologic cuvântul minoritate provine din francezul *minorite*, care își are rădăcinile în latinescul *minoritas*, *minoritatis*.

Dat fiind faptul că o minoritate poate fi determinată de mai multe elemente, acestea dau naștere la următoarele tipuri de minorități:

- Minorități sociale
- Minorități naționale – au apărut de-a lungul timpului în urma conviețuirii în diferite contexte istorice cum ar fi: la granița dintre statul în care se află și statul din care provin (germanii din regiunea Sudeti; danezii din landul Schleswig-Holstein; suedezii din insulele landului Asland); prin votul întregii comunități (de exemplu locuitorii regiunii Saar care a

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

acceptat să fie încorporată în Germania în loc de Franța); prin simpla evoluție istorică (minoritatea maghiară din România, a albanezilor din Serbia) sau prin emigrare între state (kurzii și turcii din Germania, maghrebienii din Franța)

- Minorități rasiale (albi, negrii, asiatici,)
- Minorități politice
- Minorități religioase – care rezultă din deosebirile religioase care există între etnii, dar care pot să apară și în interiorul aceleiași rase sau etnii. Aceste minorități apar de regulă în cadrul grupurilor din statele unde populația majoritară este de altă confesiune.

Studiul literaturii de specialitate ne arată că este foarte dificil de dat o definiție „minorității etnice” sau „minorității naționale”, care să fie universal recunoscută. O astfel de definiție a fost formulată, în anii '70 de către raportorul ONU pentru minorități, Francesco Capotorti. Conform acestuia, o „minoritate națională” (se utiliza acest termen) viza „un grup numeric inferior restului populației unui stat, în poziție non-dominantă, a cărui membri supuși ai statului posedă din punct de vedere etnic, religios sau lingvistic caracteristicile care o diferențiază de restul populației și manifestă într-un mod implicit un sentiment de solidaritate care-i permite să-și prezerveze cultura, tradiția, religia sau limba”¹. Definiția dată de Francesco Capotorti nu a fost reținută de Comisia Drepturilor Omului. Dosarul n-a avut succes nici în deceniul următor, în ciuda demersurilor judecătorului canadian Jules Deschênes.

¹ Francesco Capotorti, *Etude de droits des personnes appartenant aux minorités ethniques, religieuses et linguistiques*, New-York, Nations Unies, 1991 (nr de vente: f. 91, XIV, 2), paragraphe 564.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

În 1992, Adunarea Generală a ONU a adoptat o Declarație asupra drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale sau etnice, religioase și lingvistice. În acest document se utiliza expresia „persoane aparținând minorităților”, ceea ce mărturisește intenția autorilor Declarației de a nu include referiri la drepturile colective ale minorităților².

O definiție mai explicită a termenului de „minoritate națională” o regăsim în documentele Consiliului Europei după anii '50³. Conform acestei definiții, minoritatea națională desemnează un grup de persoane dintr-un stat, care:

- a) „locuiesc pe teritoriul aceluia stat și sunt cetățenii lui;
- b) mențin legături de lungă durată, trainice și permanente cu acel stat;
- c) manifestă caracteristici etnice, culturale, religioase sau lingvistice distincte;
- d) sunt suficient de reprezentative, chiar dacă sunt în număr mai mic decât restul populației unui stat sau a unei regiuni a unui stat;
- e) sunt motivate de preocuparea de a păstra împreună ceea ce constituie identitatea lor comună, inclusiv cultura, tradiția, religia sau limba lor⁴.

În Comentariile cu privire la Protocolul Adițional se explică numai de ce s-a ales termenul de minoritate națională și nu „minoritate”, „minoritate etnică”, „popor”, sau „comunitate minoritară”. Conotațiile diferite pe care termenii mai sus menționați îi au în diferite limbi și regiuni din Europa i-au determinat pe autorii textului în cauză să utilizeze termenul de „minoritate națională”, care apărea deja în textul Convenției (art. 14).

² André Liebich, *Les minorités nationales en Europe Centrale et Orientale*, Genève, Georg Editeur, 1997, p.16.

³ Adrian Năstase (coord), *Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale*, București, Regia Autonomă “Monitorul Oficial”, vol.1 (Reglementări în dreptul internațional), p. 201-206.

⁴ *Ibidem*, p. 347-353.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Unii specialiști au încercat și alte definiții, utilizând alți termeni pentru a defini unele grupuri minoritare. Profesorul Victor Yves Ghebali, de la Institutul de Înalte Studii Internaționale de la Geneva, vorbește de „națiuni divizate”, pe care le caracterizează ca fiind „minorități etnice partajate între două sau mai multe state, din care unul constituie patria-mamă comună (sau ethno-statul) ⁵. Profesorul elvețian ne indică două minorități care s-ar încadra acestei definiții: maghiarii din România și Slovacia și albanezii din Kosovo.

Perspectiva asupra minorităților naționale poate fi continuată prin apelul la definiția dată de profesorul francez André-Louis Sanguin. Acesta consideră că chestiunea minorităților etnice (utilizează de la început termenul de „minoritate etnică”) decurge din „nesuprapunerea spațială între Națiune și Stat ⁶.

Prin urmare, o minoritate etnică este o „entitate societală de nivel sub-etatic, care trăiește într-unul din trei contexte spațiale următoare:

1. marginile frontaliere ale unui stat;
2. izolat, retras în interiorul unui stat;
3. au un parcurs de tip nomad pe ansamblul teritoriului unui stat (a se vedea anumite comunități de romi)”).

Același autor ne arată că ethnopolitologia distinge două categorii de minorități etnice: minoritățile naționale și etnia fără stat(romii).

⁵ Victor-Yves Ghebali, „La question des minorités nationales à la lumière du Pacte de Stabilité en Europe”, în Le Trimestre du Monde, no. 4, 1994 p. 111.

⁶ André-Louis Sanguin, *Les minorités ethniques en Europe*, Paris, L'Harmattan, 1993, p.7-9.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.Z/G/139490

Conform aceluiași autor, minoritatea națională este o colectivitate ce trăiește într-o zonă transfrontalieră a unui stat A, dar a cărei etnie, limbă, cutume și simpatii naționale țin de statul B.

Sunt mai multe grupuri menționate în acest sens:

- germanii din Schlesswig-ul danez,
- albanezii din Kosovo-ul sârb, din Muntenegru și Macedonia,
- austriecii din Tirolul de Sud italian,
- maghiarii din România,
- grecii din Albania,
- românii din Moldova etc.

Etnia fără stat definește o mică colectivitate în formă izolată, trebuind să aperse singură o limbă care nu se vorbește în altă parte. Fără a avea un stat suveran, această colectivitate nu se poate baza pe o patrie-mamă vecină, sau în lipsă pe un hinterland lingvistic, evoluând de cele mai multe ori într-un context dificil (a se vedea cazurile laponilor, frizonilor, galezilor, corsicanilor, occitanilor, bretonilor, catalanilor, bascilor, sarzilor, romanșilor etc).

O altă autoare, Sylvie de Tirilly, consideră că problema minorităților în orice timp și în orice loc, reunește aceleași elemente: un grup numeric minoritar în interiorul unui stat, care se diferențiază de populația majoritară prin unele din caracteristicile sale: culturale, lingvistice, naționale ⁷.

Din punct de vedere al definițiilor, Organizația Națiunilor Unite definește conceptul de minoritate etnică ca „grupul de cetățeni ai unui stat, care constituie o minoritate numerică și împărtășesc caracteristici etnice, religioase sau lingvistice care diferă

⁷ Sylvie de Tirilly, „Minorités et sécurité en Europe”, în Ares, vol. XV, no.1, 1995, p. 36.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

*de cele ale majorității populației, între aceștia existând un sentiment de solidaritate motivată din punct de vedere implicit de o voință colectivă de a supraviețui și al căror scop este acela de a obține egalitatea cu majoritatea atât din punct de vedere factual, cât și legal”.*⁸

Analizând definițiile de mai sus constatăm că există anumite elemente comune: o minoritate este compusă din cetățenii unui stat în chestiune, dar este numeric inferioară restului populației. Ea se bazează pe caracteristici distincte pe care dorește să le conserve. În același timp, minoritățile naționale „întrețin legături vechi, solide și durabile” cu statul de rezidență⁹. Caracteristicile invocate de Consiliul Europei: etnice, culturale, religioase sau lingvistice, permit definirea națională și identitatea colectivă a minorităților.

Elementul de definiție cel mai important rămâne însă factorul subiectiv: sentimentul solidarității, orientat către prezervarea trăsăturilor care le disting, voința de a prezerva împreună tot ceea ce face identitatea lor comună.

Dacă națiunea este expresia voinței de a trăi împreună, minoritatea este expresia voinței de a trăi aparte, fără a se topi în majoritatea care o înconjoară. Acest lucru implică analiza relațiilor dintre majoritate și minoritate, punând în chestiune dreptul de asimilare.

Aici se discută în termeni de apărare și prezervare a identității minorităților și dorința morală a statului și a populației majoritare de a realiza integrarea națională bazată pe omogenitate.

⁸ Elena Maria Necula, *Definirea conceptului de minoritate națională*, <http://adinterculturala.wordpress.com/studii-in-arhiva/definirea-conceptului-de-minoritate-nationala/>, accesat la 17.12.2013.

⁹ André Liebich, *op.cit.*, p.18.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

În limbajul dreptului internațional singura logică acceptată este cea individualistă. Ea este fondată pe principiul drepturilor persoanelor și nu a colectivităților. Aceasta nu recunoaște minorităților rolul de actor național și internațional.

Profesorul clujean Camil Mureșanu a încercat să explice la rândul său conceptul de minoritate într-o logică ce pune în ecuație națiunea și naționalitatea. Definierea acestui termen este și trebuie să fie expresia unui demers interdisciplinar. Acest lucru implică atât o abordare din partea politologiei, sociologiei, psihologiei, istoriei, lingvisticii, etno-istoriei etc. De cele mai multe ori cercetarea este viciată de impactul pe care politicul îl are asupra diferiților actori ¹⁰.

Psihologia a relevat sentimentul de opoziție între mai multe comunități, sindromul social „noi”, opus față de „alții”, instinctul de conservare și elementele formative ale conștiinței colective.

La acestea s-a adăugat cercetarea miturilor „de unde?” și „încotro?”.

De cele mai multe ori se face confuzie între termenii de naționalitate, națiune și minoritate. Naționalitatea văzută în sens politic este o „comunitate etnic omogenă, viețuind în cadrul statului dominat de o națiune de altă coloratură etnică”. Ea este mai redusă numeric decât națiunea și are un statut social-politic recunoscut în stat legal sau „de facto”, precum și o conștiință a identității sale. Autorul citat crede că fără ultimele două trăsături nu putem vorbi de naționalitate ci doar de „etnie”.

Tensionarea relațiilor dintre națiunea dominantă și naționalitate (minoritate) datorate unor măsuri oficiale care ating interesele celei din urmă, poate duce la o situație conflictuală. Din acest moment – consideră Camil Mureșanu – naționalitatea dobândește sensul de minoritate, considerând că termenul are un sens calitativ și nu unul cantitativ. Minoritatea – în concepția domniei sale –

¹⁰ Camil Mureșanu, „Interpretări ale conceptelor de națiune, naționalitate și minoritate națională”, în N. Bocșan, N. Edroiu (coord.), D. Prodan, *Puterea modelului*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, 1995, p.124-130.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

„poate fi orice grup social (în unele cazuri cu colorit național) ai cărei membri resimt din partea grupului dominant felurite inconveniente: prejucii, discriminare, segregare, persecuție”.

Raporturile tensionate dintre majoritate și minoritate permit distincția între mai multe tipuri comportamentale a celei din urmă. Comportamentele acestor grupuri sunt influențate de gradul de cultură și conștiința a minorității, de tradiția sa istorică, de factori politici interni și externi, de interesele diverse ale membrilor săi. Unul din tipurile comportamentale ale unei minorități este cel de rezistență activă, militară, urmărind autodeterminarea politică, caz în care minoritatea respectivă este secesionistă(a se vedea albanezii din Kosovo), fie cel al inversării echilibrului politic în stat, când aceasta poate fi definită ca militantă sau hegemonistă.

Csaba G. Kiss, politolog maghiar, crede că în Europa Centrală și de Est „în zona situată între Germania și spațiile rusești”, avem de-a face cu un tip special de minorități.

El este de opinie că aceste minorități pot fi numite „minorități naționale” (nemzeti kisebbségek, národná menšina, national minorities, minorités nationales) și că se impune distincția acestora de minoritățile etnice din Vestul Europei ¹¹.

Evoluția istorică în acest spațiu – afirmă autorul maghiar – a împiedicat „edificarea unor state naționale bazate pe suprapunerea identității dintre națiune și stat”.

Făcând referire la istoria ideilor, Csaba G. Kiss consideră că în regiunea sus amintită au operat o „combinație de două structuri interpretative ale noțiunii europene de națiune, adică, pe de o parte, națiunea ca stat (tradiția franceză) și, pe de alta, națiunea concepută ca unitate culturală și lingvistică (tradiția germană)”.

Fiecare din naționalitățile din zonă au încercat să impună „statul național unitar”, făcând o politică discriminatorie față de minorități. Autorul citează statul maghiar din perioada dualismului, dar și noile state succesoare ale dublei monarhii.

¹¹ Csaba G.Kiss, *Europa Centrală. Națiuni, Minorități*, Peste Szalon-Kriterion, 1993, p. 178-179.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Minoritățile etnice din Europa Centrală și de Est, spre deosebire de cele vestice au o solidă conștiință națională (bazată pe mitologia națională identică, moștenirea istorică și culturală comună cu națiunea-mamă) și se găsesc în vecinătatea „patriei-mame”. Aceste comunități au cunoscut varianta uzuală a limbii comune, iar în unele regiuni constituie majorități absolute sau relative și reclamă participarea lor la viața politică.

Pentru a întări afirmațiile sale, autorul apelează la definiția dată de specialistul austriac în drept internațional Felix Ermacora. Conform acestuia, **minoritatea națională** este „un grup de persoane care, dincolo de caracteristicile proprii minorităților etnice, tind în mod conștient să dobândească drepturile sale care-i fac posibilă participarea, ca grup, la procesul de decizie politică, fie în cadrul unui teritoriu dat, fie în cadrul întregii țări, fără a fi alăturat celorlalte etnii ale statului respectiv” (Ermacora: 1998)¹².

Elemente ale definițiilor prezentate se regăsesc și în legislațiile țărilor din Europa Centrală, astfel că în *Legea privind drepturile minorităților naționale din Republica Cehă*, promulgată la 10 iulie 2001, minoritatea națională este o comunitate de cetățeni ai Republicii Cehia care trăiesc pe teritoriul acestei țări și care diferă de ceilalți cetățeni prin originea lor etnică comună, limbă, cultură și tradiții, prin scopul eforturilor comune de a prezerva și dezvolta propria lor identitate, a propriei comunități dezvoltate de-a lungul istoriei¹³.

În Ungaria, Legea 77/1993 a stabilit că statutul de *minoritate* se obține pe baza vechimii, cel puțin 100 de ani pe teritoriul acestui stat. Potrivit acestei legi în Ungaria sunt recunoscute următoarele minorități etnice: bulgarii, țigani, grecii, croații, polonezii, germanii, armenii, rusinii, sârbii, slovacii și ucrainenii.

¹² A se vedea Felix Ermacora, *Der Minderheitenschutz in Rahmen der vereinten Nationen*, Wien, 1998.

¹³ *On Rights of Members of National Minorities and Amendment of some Acts*, în [http://www.minelres.lv/National legislation/Czech/Czech Minorities_English.htm](http://www.minelres.lv/National%20legislation/Czech/Czech%20Minorities_English.htm)

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

În proiectul de lege al minorităților naționale și etnice din Polonia, minoritatea națională este definită ca un grup distinct de de majoritatea poloneză, ce au rezidența în mod tradițional pe teritoriul Poloniei și este minoritar în comparație cu restul cetățenilor; un astfel de grup fiind caracterizat prin faptul că dorește să susțină cultura, tradițiile, limba și „conștiința sa națională”¹⁴.

Stăpânirea conceptului de minoritate etnică și națională ne va permite să înțelegem rolul acestora în relațiile internaționale și provocările pe care acestea le ridică pentru sistemul internațional.

Sfârșitul războiului rece, însoțit de disoluția Uniunii Sovietice și a regimurilor comuniste din Europa de Cetrală și de Est a deschis o perioadă de incertitudini și de noi amenințări. Era vorba de conflicte de intensitate diversă, rezolvabile, în special, prin mijloace politice și diplomatice.

Chiar dacă fondul problemei a fost unul teritorial sau economic, aproape toate aceste antagonisme comportă o dimensiune națională, implicând nu de puține ori tensiuni între majorități și minorități. Din acest punct de vedere, chestiunea minorităților a riscat și riscă în continuare să frâneze considerabil reorganizarea generală a Europei și a securității acesteia.

Majoritatea țărilor din Centrul și Sud-Estul european s-au angajat pe calea democrației, aderând la principiile pluralismului politic și ale statului de drept. Cheia angajamentului democratic al acestor țări rezidă în voința de coexistență a diverselor grupuri în sânul aceluiași stat și în tratamentul acordat minorităților.

Contrar acestei voințe, începând cu 1990, revoluțiile anticomuniste din Europa de Est au fost succedate de apariția unor naționalisme exacerbate, care a întărit teama - cum afirma distinsul politolog francez Marisol Touraine - de un “naționalism total”¹⁵.

¹⁴ Politique linguistique à l'égard des minorités nationales, Pologne, 2005.

¹⁵ Marisol Touraine, *Géopolitique du XXI siècle*, Paris, Editions du Seuil, 1995, p.58.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Aceste naționalisme au fost însoțite de o criză de legitimitate a statelor-națiune în zona central și sud-est europeană. Statul în această zonă a trebuit să facă față, pe de o parte, consecințelor sociale și economice rezultate din trecerea de la economia centralizată la economia de piață, iar pe de altă parte, revendicărilor unor grupuri etnice.

Foarte mulți specialiști considerau că rolul statului în sistemul internațional trebuia regândit, că apărarea drepturilor fundamentale ale omului să cadă în sarcina comunității internaționale pe cale a se structura(dreptul de ingerință).

Așa se explică și demersurile întreprinse de organismele europene și euroatlantice pentru rezolvarea crizelor religioase și interetnice din fosta Yugoslavia.

Regimul politic din această țară, caracterizat de puseuri naționaliste, a recurs la ripostă contra unor grupuri etnice, nemulțumite de centralizarea și uniformizarea impuse cu forța de liderii de la Belgrad în anii comunismului. Pentru a face față problemelor și raporturilor dintre majorități și minorități etnice, credem că trebuie să înțelegem raporturile dintre stat și minorități, rolul unor state vecine, ce au rolul de patrii-mamă pentru unele minorități etnice.

Teme de studiu

1. Pornind de la definițiile și conceptele prezentate pe parcursul primului curs, realizați un scurt eseu prin care să argumentați de ce minoritățile etnice și naționale reprezintă sau nu un subiect important în cadrul Diplomației Publice.
2. Realizați o scurtă analiză cu privire la minoritățile etnice și naționale dintr-o țară la alegere.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

BIBLIOGRAFIE FACULTATIVA

- **Gabriel Andreescu**, *Națiuni și minorități*, Editura Polirom, Iași, 2004
- Cull, Nicholas J. (2008), *Public Diplomacy, Taxonomies and Histories*, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, vol. 616, nr. 1, pag. 31-54
- **Francesco Capotorti**, *Etude de droits des personnes appartenant aux minorités ethniques, religieuses et linguistiques*, New-York, Nations Unies, 1991 (nr de vente: f. 91, XIV, 2).
- **Felix Ermacora**, *Der Minderheitenschnittz in Rahmen der vereinten Nationen*, Wien, 1998.
- **Graham Evans**, **Jeffrey Newnham**, *Dicționar de Relații Internaționale*, Editura Universal Dalsi, București
- **Jennifer Jackson Preece**, *National Minorities and the European Nation States System*, New York, Oxford University Press, 1998.
- **Louis le Fur**, *Races, Nationalites, Etats*, Paris, 1922
- **Victor-Yves Ghebali**, „La question des minorités nationales à la lumière du Pacte de Stabilité en Europe”, în *Le Trimestre du Monde*, no. 4, 1994.
- **Adrian Ivan**, Conceptul de „minoritate” in „Tribuna”, nr. 16, 2003.
- **Adrian Năstase** (coord), *Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale*, București, Regia Autonomă “Monitorul Oficial”, vol.1

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

- Nye, Joseph S. (2008) *Public Diplomacy and Soft Power*, Annals of the American Academy of Political and Social Science, vol. 616, nr. 1, pag.94-109
- **Camil Mureșanu**, „*Interpretări ale conceptelor de națiune, naționalitate și minoritate națională*”, în N. Bocșan, N. Edroiu (coord.), D. Prodan, *Puterea modelului*, Cluj-Napoca, Centrul de Studii Transilvane, Fundația Culturală Română, 1995.
- **Csaba G.Kiss**, *Europa Centrală. Națiuni, Minorități*, Peste Szalon-Kriterion, 1993.
- **André-Louis Sanguin**, *Les minorités ethniques en Europe*, Paris, L'Harmattan, 1993.
- Simonin, Bernard L. (2008) *Nation Branding and Public Diplomacy: Challenges and Opportunities*, The Fletcher Forum Of World Affairs, vol.32, nr. 3, pag. 19-34
- **Sylvie de Tirilly**, “*Minorités et securité en Europe*”, în Ares, vol. XV, no.1, 1995.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013Instrumente Structurale
2007-2013MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

REZUMAT

Problematika minorităților naționale și etnice a dat naștere la numeroase dezbateri politologice, sociologice, antropologice și istorice și reprezintă în continuare un subiect actual și intens dezbătut în mediul academic din sfera relațiilor internaționale.

Grupurile minoritare din cadrul statelor pot reprezenta o sursă de conflict, iar diplomația publică poate constitui un instrument util atât în aplanarea eventualelor conflicte, cât și în încurajarea dialogului dintre majoritate și minoritate.

Comunicarea reprezintă unul din cele mai importante elemente care pot asigura securitatea sau insecuritatea în problematica minorităților. În acest sens, cursul propus reprezintă o abordare interdisciplinară și de interes pentru studenții masterului de Diplomatie Publică.

Primul curs este dedicat definirii conceptelor de minoritate etnică și minoritate națională. Studiul literaturii de specialitate ne arată că este foarte dificil de dat o definiție „minorității etnice” sau „minorității naționale”, care să fie universal recunoscută.

Există totuși anumite elemente ale acestor definiții: o minoritate este compusă din cetățenii unui stat în chestiune, dar este numeric inferioară restului populației. Ea se bazează pe caracteristici distincte pe care dorește să le conserve. În același timp, minoritățile naționale „întrețin legături vechi, solide și durabile” cu statul de rezidență ¹⁶.

Caracteristicile invocate de Consiliul Europei: etnice, culturale, religioase sau lingvistice, permit definirea națională și identitatea colectivă a minorităților.

Elementul de definiție cel mai important rămâne însă factorul subiectiv: sentimentul solidarității, orientat către prezervarea trăsăturilor care le disting, voința de a prezerva împreună tot ceea ce face identitatea lor comună.

¹⁶ André Liebich, *op.cit.*, p.18.

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

OIPOSDRU

Universitatea Spiru Haret
București

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007- 2013. Investește în oameni!

✉ Str. Italiană, nr. 28, et.1, cam.6, București, sect. 2 @ europa2020@spiruharet.ro

☎ 021.455.1721

🌐 www.europa2020.spiruharet.ro

Europa
2020

POSDRU/156/1.2/G/139490

Cursul de față își propune să învețe studenții masterului de Diplomatie Publică să identifice și să definească principalele aspecte care țin de minoritățile etnice și naționale, pentru a putea mai apoi să identifice rolul pe care acestea le au în cadrul statelor și al întregului sistem internațional, precum și diversele provocări pe care acestea le ridică la adresa securității internaționale.

Realizat de
prof. univ. dr.
ADRIAN LIVIU IVAN